

Genç Osman'ın Katli

İçeriği Yazan: [Mechulyolcu](#) [1] Zaman: Cum, 20/12/2013 - 18:27

Yazar: Halit DURUCAN

Yazının Yazıldığı Tarih: 02.12.2012

Osmanlı Devleti kurulurken, yükselirken ve yıkılırken pek çok dramatik olaylara sahne olmuştur. Özellikle yeğen, evlat ve kardeş katli hadiseleri, Osmanlı tarihinin en çok tartışılan konuları olmuştur. Ancak bazı tarihçilerimize göre kardeş, yeğen ve evlat katlinin sebeplerini o dönemin şartlarında aramamız gerekmekte; ortaya atılan bazı iddiaların da tarih ilmiyle hiçbir ilgisinin olmadığı yönündedir. Örneğin; Fatih Sultan Mehmet Han'ın kundaktaki kardeşini boğdurarak öldürdüğü iddiaları sadece iddiadan ibarettir. Osmanlı arşivlerinde bu iddiayı doğrulayacak herhangi bir bilgeye rastlanmamıştır. Bir başka iddia da; Osman Bey, amcası Dünder Bey'i beylik konusunda ok ile vurarak öldürdüğü iddiasıdır. Hacı Bektaş-i Veli Hz.lerinin **"Vilayetname"** adlı eserinde ve Yazıcızade Efendi'nin **'Selçukname'** adlı eserinde bu olayın böyle olduğuna dair herhangi bir bilgi mevcut değildir. Hadise, Osman Bey ile amcası Gündüz Alp arasında geçmiş, ancak birbirini katletmek gibi bir durum da söz konusu olmamıştır. Bir başka iddia; 1.Ahmet'in Rum asıllı ikinci eşi Anastasya'nın **(Kösem Sultan)** oğlu 4. Murat'ın tahta geçmesini sağlamak için üvey oğlu Genç Osman'ı katletmek istemesidir.

Osmanlı'da kardeş katline bulaşan padişahlar, Fatih Sultan Mehmet Han'ın **'Kanunnamesi'**ni esas almıştır. Günümüzde bu konu öyle bir anlatılmıştır ki; sanki beşikteki şehzadenin bile katli vacip kılınmış! Oysa Fatih Han, padişaha başkaldıran, ülkede, devlette ve sarayda huzuru bozanlar için bu fermanı yayınlamıştır. Pek çok tarihçimiz de bu fermanın devlet düzenini bozanlar için çıkarıldığı konusunda hem fikirdirler. Kardeş ve evlat katlinin işlendiği dönemlere bakıldığında mut laka bir isyanın, bir çekişmenin olduğunu görürüz. İşte bu noktada **'kanunname'** işlerlik kazanmıştır. Ağırlıklı olarak, tahta çıkan Osmanlı sultanlarının kardeşlerini tehdit unsuru olarak gördüğü ve bu sebeple katlettiği de bir vak'adır. Osmanlı tarihiyle ilgili görüşler ortaya atılırken; mutlak surette tarih ilminden faydalanılmalı, tarihi gerçekler ne ise ortaya konulmalıdır. Şurası muhakkak ki; geçmişte ve günümüzde olduğu gibi Türk Milleti'ne ve tarihine husumet duygularıyla yaklaşan ve Türk Milleti'ni aşağılamayı meslek haline getirenlerin ortaya koyduğu temelsiz iddialara asla itimat edilmemelidir. Acı ve tatlı yönleriyle tarihimizi bilmeliyiz.

Osmanlı tarihinin en dramatik hadisesi 2. Osman Vaka'sıdır. Bazı tarihçilerimiz, Genç Osman'ın katledilmesini **'Kerbela'** olayına benzetmektedir. Osmanlı'nın 16'ncı sultanı; İslam Dünyası'nın da 81'nci halifesi olarak tarihteki yerini alan Genç Osman'ın saltanat yıllarına, reformlarına,

mücadelelerine ve uğradığı ihanetlere çeşitli görüşleri aktararak bir göz atalım.

Genç Osman; 1604 yılında İstanbul'da doğdu. Babası 1. Ahmet, Annesi Rum asıllı Mahfiruz Haseki Sultandır. Osmanlı geleneğine göre babası vefat edince tahta çıkması gerekiyordu. Ancak; bir kısım iddialara göre Mahpeyker Kösem Sultan, ileri gelen devlet adamlarıyla fikir birliği yaparak 1.Mustafa'yı tahta çıkarmıştır. Bu konuda ileri sürülen görüşlere göre; Mahpeyker Kösem Sultan, kullanabileceği birini tahta çıkartarak hem sarayda ve hem de devlet yönetimindeki etkinliğinin devam etmesini sağlamaktı. Bu sebeple; akli dengesinin yerinde olmadığı ileri sürülen, Genç Osman'ın ve 4. Murat'ın amcası olan 1.Mustafa'yı tahta çıkarmıştır. Kösem Sultan ile ilgili ileri sürülen iddialardan biri de; öz oğlu olan 4. Murat'a padişahlık yolunu açmak için yaşça 4. Murat'tan büyük olan üvey oğlu Genç Osman'ı ortadan kaldırmak istemesidir.

Genç Osman, çok iyi bir ilim ve terbiye ile yetişmiştir. Doğu ve Batı dillerini çok iyi biliyordu. Osmanlı sarayının içine düştüğü keşmekeşliği, ordudaki itaatsizliği, saraydaki casus faaliyetlerini ve toplumdaki başıbozukluğu iyi analiz etmiş; Osmanlı'da topyekun bir düzenlemenin şart olduğuna inanmıştı. Saraydaki kokuşmanın sebebini de yabancı uyruklu kadınlarda görüyordu. Sarayı yabancı kadınların istilasından kurtarmak için ilk reform hareketini gerçekleştirdi: Önce Şeyhülislam Esat Efendi'nin, sonra da Pertev Paşa'nın kızı ile evlenerek Osmanlı'da bir geleneği ortadan kaldırdı. Bu evliliğe saraydan ve halk arasından ciddi tepkiler gelmiş olsa da, Genç Osman kararından vazgeçmedi.

Genç Osman, bu uygulamasından sonra devlet içinde kadrolaşmış olan üst düzey yetkilileri değiştirerek, müderris ve kadıların atanma yetkilerini şeyhülislamdan alarak kendi elinde topladı. Reform hareketlerinin yapıldığı bir sırada Osmanlı ile Lehistan arasında gerilim baş gösterdi. Zira Lehistan, yapılan an-laşmalara uymayarak Osmanlı idaresini tanımadığını ilan etti. Bu nedenle Genç Osman, Lehistan'a girdi. Bosna-Hersek-Hırvatistan Valisi Vezir İskender Paşa'nın komuta ettiği ordu, Kırım Han'ı Canibey Giray, Rumeli Valisi Vezir Yusuf Paşa, akıncı komutanı Koca Hızır Paşa gibi büyük komutanların gayretleriyle 20 Eylül 1620 yılında Stanisla Zolkiew-ski'nin komutanlığındaki Leh Ordu'su bozguna uğratıldı. Kaçan Leh Ordusu'nun ardına düşen İskender Paşa, 17 günlük bir kovalamanın ardından 50 bin Leh askerini öldüre-rek 120 top ve sayısız ganimet elde etti. Yenilgi sonunda Lehistan barış istedi; ancak Osmanlı Hükümeti bu teklifi kabul etmedi. 8 ay 18 gün süren bu savaşta Doğu Avrupa'nın kilidi sayılan Hotin Kalesi ile Podolya eyaleti kuşatıldı; ancak yeniçerilerin disiplinsizliği sonucu kale düşürülemedi. Savaşta yenildiğini kabullenen Leh Krallığı, Türk egemenliğini tanımak zorunda kaldı. Lehistan meselesini bu şekilde noktalayan Genç Osman, bu defa yönünü Ortodoks ve Proteston alemine çevirdi. Buraları da egemenliği altına alarak Baltık Denizi'ne çıkmak istiyordu. Ancak; Yeniçeri Ocağı'nın gayretsizliği nedeniyle bu hedeflerine ulaşamadı. Yeniçerilerin disiplinsiz tavrı karşısında Genç Osman, bu ocağı mutlaka yok etmek; yerine daha disiplinli bir ordu kurmak amacındaydı. Yeniçerilerin bu durumunu bir tecrübe olarak değerlendiren Genç Osman, sefer öncesi asker sayımı yapmaya, savaş kaçaklarını cezalandırmaya, maaş defterlerini incelemeye ve askerde olmayanların maaş almasını yasaklamaya baş-ladı. Fazla paraları ceplerine indirmeyi alışkanlık haline getiren zabıtlar, bu uygulama sonucunda Genç Osman'a diş bilemeye başladılar.

Genç Osman; 1.Mustafa'nın dengesiz davranışları sonucunda Şeyhülislamın çıkardığı fet ve ile payitahta çıkarıldı. Tahta çıktığı sırada hem iç kargaşayla uğraşmaya, hem reform yapmaya çalışıyor ve hem de fetihlere devam etmeye başladı.

Sadrazam Halil Paşa İran Seferindeydi. Halil Paşa komutasındaki Osmanlı Ordu'su, Pul-i Şikeste denilen bölgede yenilgiye uğradı. Ancak Erdebil şehri İran için çok önemliydi ve asla Osmanlı'nın eline geçmemeliydi. Bu endişeyle İran, Nasuh Paşa anlaşmasının esas-larını kabul edeceğini bildirmesi üzerine savaşa son verildi. (26 Eylül 1618)

Osmanlı donanması, Halil Paşa komutasında 1620 yılında Akdeniz Seferine revan oldu; önce Navarin'e, sonra da Adriyatik'e yöneldi. Dıraç'ta iki İtalyan gemisini ele geçirdi, sonra da İtalya'ya asker çıkararak İspanyolların elindeki liman şehrini (Manfredonia) işgal etti.

Artık reform zamanıydı: Genç Osman, her fırsatta saraya dayanıp, kazan kaldıran yeniçeri ocağını bir an evvel yok etmek istiyordu. Bunu yapmak için aklında birkaç fikir belirmişti. Bu fikirlerden biri; Anadolu, Mısır ve Suriye'den toplayacağı askerlerle yeni bir ordu kurmak ve bu ordu ile yeniçeri

ocağını ortadan kaldırmaktı. Bu fikrini her ne kadar gizli tutmaya çalışmışsa da; Kapı Kulu Ocakları bu durumdan çoktan haberdar olmuştu. Yeniçeri Ocağının ortadan kaldırılması planının yanı sıra, saray kadrosunu, ilmiye sınıfını ve haremi de sil baştan temizlemek; bunu yapmak için yeni kanunlar çıkarmak istiyordu. Reformlarını yapmak için kolları sıvayan Genç Osman, Halep, Erzurum, Şam ve Mısır beylerbeyine gizliden haber yollayarak asker toplayacağını ve bu işe bizzat kendisi öncülük edeceğini bildirdi. İşte tam bu esnada Dürzi Maanoğlu Fahreddin'in Lübnan'da isyan çıkardığı haberi geldi. Genç Sultan bu habere sevindi. Zira bu isyanı bahane ederek Arap Coğrafyası'na gidecek ve istediği orduyu kurabilecekti. Ne var ki; Sadrazam Dilaver Paşa ve Şeyhülislam Esad Efendi, yerel bir isyanı bastırmak için padişahın yola çıkmasının temayüllere aykırı olduğunu söyleyerek Genç Osman'ı engellediler. Tüm planları alt-üst olan Genç Sultan, amacına hac vazifesini yerine getirmek bahanesiyle ulaşmak istedi. Osmanlı sultanlarının hiç birisi Hac vazifesini yapmamıştı. Osmanlı tarihinde bu bir ilk olacaktı. Genç Sultan'ın bu fikrine Şeyhülislam Esad Efendi ve Dilaver Paşa muhalefet etti; ancak Genç Osman bu sefer kararında ısrar etti. Yol güzergahında tüm hazırlıkları tamamlattı, kendisine eşlik edecek olan 500 yeniçeriyi, defterdarı, nişancıyı ve gedikliyi hazır hale getirtti. Yola çıkacağı sırada iç isyanlar ve savaş tehlikeleri baş gösterdiği için Genç Sultan'ın bu planı da alt-üst oldu.

Ve acı son!

Hayatını Osmanlı'nın selametine adayan bu cevval Osmanlı Sultanı, padişah otağının Üsküdar'a kurulmasını buyurmuştu. Bunu bir gün önceden haber alan Yeniçeriler, 16 Mayıs 1622 tarihinde Süleymaniye'de toplanarak sarayı bastı; Ömer Efendi'nin konağını yağmaladıktan sonra da Sadrazam Dilaver Paşa'nın konağını da talan ettiler. Genç Osman, akşam vakti durumun tehlikeli boyutlara ulaştığını anlayarak ulemaya ne istediklerini sormasını istedi. İsyancıların cevabı; **"Kul taifesi, padişahın Anadolu'ya gitmesine razı değildir. Hoca Ömer Efendi'nin ve Darüsseade Ağası Süleyman Ağa'nın görevden alınmasını isterler"** deyince, Genç Osman; **"Varın söyleyin! Hacca gitmekten vazgeçtim; fakat hoca ile Darüseade Ağası'nı görevden alamam"** diye cevap verdi. Buna karşılık isyancılar; **"Padişahın bu şekilde Hicaz'a gitmesi bizden yüz çevirmesindendir. Nizam-ı Alem için padişahlar Hacı terk edegelmişlerdir. Payitahtı bırakıp gitmek hatadır. Bu işten vazgeçmelidir"** diye haykırdılar. Bu olaydan bir gün sonra; yani 19 Mayıs 1622 tarihinde Sultan Ahmet Meydanı'nda (At Meydanı) isyancılar tekrar toplandı ve **"Sadrazam Dilaver Paşa, Hoca Ömer Efendi, Vezir Ahmet Paşa, Darüseade Ağası Süleyman Ağa, Başdefterdar Vezir Baki Paşa ve Sekbanbaşı Nasuh Ağa'nın öldürülmesini isteriz"** dediler. Genç Osman, isyancıların bu teklifini geri çevirince isyancılar saray kapısına dayandılar. İçeri giren is-yancılar utanmadan Osmanlı Sultanını ayak yoluna çağırdılar. Genç Osman, divanı kabul etmeyince; **"Sultan Mustafa'yı tekrar isteriz"** diye bağırdılar. 1.Mustafa'nın bulunduğu odayı delerek içeri giren isyancılar, Mustafa'yı alarak Orta Cami'ne götürdüler. Bu arada isyancılar hapishaneleri boşaltarak şehri yağmalattılar. Esat Efendi son bir gayretle isyancılara; **"Kardeşlerim, gelin etmeyin! Sultan Osman istediklerinizi verdi ve dahi kimi isterseniz sultandan aliverelim"** dediyse de asiler; **"Mustafa'dan başka sultan tanımıyoruz"** diyerek 1.Mustafa'yı padişah ilan ettiler. Sultan Osman, gizlice Bursa'ya kaçmak istedi; fakat başarılı olamadı. Durum gittikçe kötüye gidiyordu. Çıkış yolu kalmamıştı. Genç Osman'ın yanında bulunan devlet ileri gelenleri Sultan Osman'a yeniçeri ağasına sığınmasını önerdi. Başka çaresi kalmayan Genç Osman, Veziri Ohri Hüseyin Paşa, Bostancı başı Mahmut Ağa ve Sadaret tezkirecisi Sıtkı Çelebi ile Yeniçeri Ağa Kapısı'na geldiler. Burada Yeniçeri ağası Kırkçeşmeli Ali Ağa ile bu isyanı nasıl durduracağını görüştü. Alınan kararlar Yeniçeri odabaşlarına bildirildi. Ali Ağa, sabah namazından sonra yeniçerilere durumu yeniden anlatmak istedi; fakat konuşmaya başlar başlamaz isyancıların saldırısına maruz kaldı; burada katledildi. Bu katliamı büyük bir üzüntüyle gören Genç Osman, Ağa Kapısı'na geldi ve şu kısa tarihi konuşmayı yaptı; **"Bu mazlumun günahı yoktu. Her zaman kul hakkında bana iyilik söyledi. Eğer onun sözünü dinleseydim, bu işler başıma gelmezdi. Beni bu hale düşürenler, Ömer Hoca ile Harem Ağası'dır"**

Bazı iddialara göre isyancılar Genç Osman'ı dürmek istemiyordu; Kösem Sultan, Osman'ın öldürülmemesi halinde yeniçerileri kılıçtan geçireceğine Yeniçerileri inandırmıştı. Bu nedenle İsyancılar, Genç Osman'ı uyuz bir eşeğe bindirdiler, türlü eziyet ve işkencelerle halkın önünde rezil ettiler ve o halde Yedi Kule Zindanı'na hapsedtiler.

Ay yüzlü, aslan yapılı Genç Osman'ın iyi kılıç kullandığını bilen isyancılar, kalabalık halde saldırmış; bu çetin çarpışmada Genç Sultanın sekiz yeniçeri askerini yere serdiği kayıtlara geçmiştir. İri-yarı bir

savaşçı daha saldırmış; bitkin düşen Genç Osman'ın hayalarını sıkarak kuvvetten düşürmüş, sonra da kement ile boğarak öldürmüştür. (1622)

4 yıl, 3 ay padişahlık yapan Genç Osman, Osmanlı halkı tarafından çok seviliyordu. İsyan anında; **'beni rezil etmeyip, tüfekte vurup öldürseydiniz...'** haykırıları tarihe ibretlik bir not olarak düşmüştür. Vasiyeti gereği, Sultan Ahmet Camii'ndeki babasının türbesine defnedilmiştir.

Genç Osman'ın katli sırasında İstanbul'da ve Anadolu'nun pek çok yerinde isyanlar başladı; Genç Osman'ın katli lanetlendi. Osmanlı Milleti, henüz 18 yaşında katledilen bu cevval ve yenilikçi padişahı hiçbir zaman unutmadı ve katledilmesini de asla affetmedi.

Genç Osman'ın katledilmesinden sonra; bu katliamda önemli rol üstlenen Sadrazam Davut Paşa 13 Haziran 1622 tarihinde görevinden alındı; yerine Mere Hüseyin Paşa getirildi. Davut Paşa, 8 Ocak 1623 yılında Genç Osman'ın götürüldüğü gibi Yedi Kule Zindanı'na götürüldü ve Genç Osman'ın boğulmasında kullanılan kement ile boğularak idam edildi. Bu olaydan sonra Sultan Genç Osman'ın katledilmesine karışanlar yakalanarak idam edildi.

Bu dönemin ünlü şairlerinden Nev'i, Genç Osman'ın katledilmesinden duyduğu üzüntü ve kederi bakın nasıl dizelere dökmüş:

Sultan Osman Han Mersiyesi:

Bir Şah-ı alîşan iken,

Şah-ı cihana kıydılar,

Gayretli genç aslan iken,

Şah-ı cihana kıydılar,

Gazi, bahadır han idi,

Alî-nesap sultan idi,

Namıyla Osman Han idi,

Şah-ı cihana kıydılar,

Hükmetmeye kadir iken,

Emr-i Hakk'a nâzır iken,

Hacc itmeye hazır iken,

Şah-ı Cihana kıydılar,

Ey dil ciğerler oldu hûn,

Derdim bir iken oldu on,

Kan ağladı eh-i fûnun,

Şah-ı cihana kıydılar,

Eşrât-ı saatdir bu dem,
Rûz-i kıyamettir bu dem,
Kul'a nedamettir bu dem,
Şah-ı cihana kıydılar,

Nev'î

Yüce Allah (c.c) Rahmet etsin; mekanı cennet olsun.

Halit DURUCAN

iletisim@politikadergisi.com

Yorumlar

- [Analiz](#) [2]

Kaynak URL (01/05/2024 - 18:53 tarihinde yazdırıldı):

<http://www.politikadergisi.com/okur-makale/genc-osmanin-katli>

Bağlantılar:

[1] <http://www.politikadergisi.com/pd-uye/mechulyolcu>

[2] <http://www.politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/analiz>